

Het symfonisch orkest van De Munt speelt een hoofdrol in de drie opera's van Rachmaninov, op de foto 'Aleko'. © CLÄRCHEN UND MATTHIAS BAUS

De zeven hoofdzonden in drie pakkende opera's

Voor de laatste productie van het seizoen presenteert De Munt drie opera's van Sergei Rachmaninov als een vormelijk geheel. Een grote gok, maar hij pakt wonderwel uit.

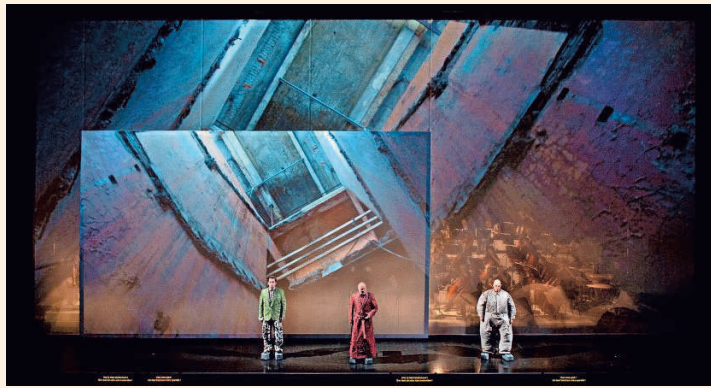
KOEN VAN BOXEM

Wacht, Sergei Rachmaninov. Waarvan moeten we die alweer kennen? Juist, van zijn overweldigende pianoconcerto's. Vingerbrekers, geknipt om uit te blinken op de Koningin Elisabethwedstrijd. Bekend ook van de film 'Shine', het waargebeurde verhaal van pianist David Helfgott, die tijdens het spelen van Rachmaninovs beroemde derde pianoconcerto een zware zenuwzinking kreeg.

Rachmaninov heeft ook opera's geschreven. Voor de eerste productie extra muros (De Munt is enkele maanden dicht wegens renovatiewerken), in Théâtre National, koos het operahuis om drie werken van de Russische componist op één affiche te zetten. De 'Rachmaninov Troika' bestaat uit 'Aleko', 'De gierige ridder' en 'Francesca da Rimini'.

Hebben die opera's iets met elkaar gemeen? Rachmaninov heeft nooit de intentie gehad om de drie stukken als een geheel te presenteren, al gingen de laatste twee opera's wel op dezelfde dag, 11 januari 1906, in het Bolsjoi-theater in première. 'Aleko' dateert van 1893. Toch koos intendant Peter de Caluwe ervoor om de drie opera's, die ieder ongeveer een uur duren, samen op de affiche te zetten. Hij zag een eenheid in de thematiek: de zeven hoofdzonden.

De moeilijkheid was om die thematische eenheid ook vormelijk over te brengen. Vooral omdat de mogelijkheden scenografisch erg beperkt zijn. Théâtre National heeft geen orkestbak. Het symfonisch orkest van De Munt zit dus op het po-

Weinig plaats op het podium, maar toch doorleefd theater. © CLÄRCHEN UND MATTHIAS BAUS

De prachtige visuele voorstelling en de muziek van Rachmaninov verheffen banaliteit tot kunst.

WONDERKIND

Sergei Rachmaninov werd op 1 april 1873 geboren in Novgorod. Hij was een wonderkind, dat aan het eind van de 19de eeuw al een pak meesterwerken componeerde. Voor de Russische revolutie toerde hij als pianist en dirigent met veel succes door Europa. In 1934 vestigde hij zich in de VS. Hij stierf in 1943 in Beverly Hills.

dium, waardoor de speelruimte erg beperkt is.

Een regisseur met veel lopen en springen in het achterhoofd, Steven Spielberg bijvoorbeeld, zit met die beperkingen gevangen. De Deense regisseur Kirsten Dehlholm niet. Zij richtte in 1985 het productiehuis Hotel Pro Forma op, waarmee ze al heel wat tentoonstellingen, theater- en operavoorstellingen creëerde. Haar operafilosofie is eenvoudig: regisseurs staan in dienst van de muziek. Dat lijkt logisch, maar in de operawereld is het vaak andersom.

Voor de 'Rachmaninov Troika' zocht ze naar een manier om de drie werken visueel als een geheel te brengen, met respect voor de eigenheid van iedere opera. Door de aard van de setting - weinig plaats op het podium - bestond het gevaar dat de avond op een veredelde concertante opvoering zou lijken, maar dat is helemaal niet het geval. Het resultaat is simpelweg verbluffend, ondanks het gebrek aan echte actie.

In de eerste opera, 'Aleko', staan het koor en de hoofdrolspelers op de trappen. Ze bewegen amper, maar door de kostuums en de intelligente belichting wordt je toch helemaal meegezogen in het verhaal, bedacht door de Russische schrijver

Aleksandr Poesjkin. Het heeft niet zo veel om het lijf: jaloezie echtgenoot doodt zijn overspelige vrouw en haar minnaar. Maar de prachtige visuele voorstelling en de muziek verheffen banaliteit tot kunst.

Zeker in 'Aleko' is de muziek erg symfonisch en zit het orkest, onder leiding van Mikhail Tatarnikov, helemaal terecht op in plaats van onder aan het podium. Het zou vaker moeten gebeuren. Je zou kunnen opwerpen dat Rachmaninov in zijn operamuziek helemaal niet vernieuwend was. Dat is ook zo, hij maakte een samenvatting van veel Russische muziek voor hem, maar hij was wel een uitstekend vakman, die wist hoe hij partituren voor zang moest schrijven.

Dat blijkt ook uit de tweede opera, 'De gierige ridder', opnieuw gebaseerd op een verhaal van Poesjkin. Het is een verhaal over gierigheid en een getroebleerde vader-zoonrelatie. Geen koor hier, enkel vijf mannenstemmen. In dit deel werkt Dehlholm met veel video-opnames, geprojecteerd op een scherm waarachter je nog net het orkest ziet zitten. Het is de taaiste opera van de drie, met veel wagneriaanse muzikale wendingen, maar opnieuw valt de visuele virtuositeit op.

Het slotstuk, 'Francesca da Rimini', is een vertelling naar een stuk uit Dantes Inferno. Opnieuw vermoordt een bedrogen echtgenoot zijn overspelige vrouw en haar minnaar. Op het trappenpodium verwijst dit stuk ook visueel naar 'Aleko', het begin van de troika, al zijn de kleurschakeringen helemaal anders. De Munt heeft het zichzelf niet gemakkelijk gemaakt met deze productie, maar muzikaal en scenografisch is het een waardige afsluiter van het seizoen.

'Rachmaninov Troika', tot 21 juni in Théâtre National, Brussel. www.demunt.be

'Wat is dat, een stad in verandering?'

In Heusden-Zolder gaat zaterdag het eerste stuk van 'het nieuwstedelijk' in première: 'Vuur'. Het gezelschap is de samensmelting van Braakland/ZheBilding en de Queeste.

TOM PEETERS

'We verplichten de toeschouwer of de toevallige passant als het ware om zich af te vragen: het nieuwstedelijk wat?' Er waren poëtischer namen voorhanden, bekleed algemeen directeur Stijn Devillé. Namen die meer aansloten bij de romantiek die rond het Leuvense muziektheatergezelschap Braakland of het Hasseltse theatermakershuis de Queeste hangen. 'Maar de blik moest vooruit.' De plannen zijn ook ambitieus. Het nieuwe ensemble wil een 'stedentheater' zijn voor de as Leuven-Hasselt-Genk en het hele hinterland tussen Brussel en Maastricht bestrijken. 'We plooiën bewust niet alleen op het eigen kliekje terug, maar nemen de tijd om even uit te zoomen. De naam verplicht ons om stil te staan bij de vraag: wat is dat, een stad in verandering?'

De verloving tussen de twee theaterhuizen werd vorige herfst beklonken en dit jaar op Valentijn wereldkundig gemaakt. Ze biedt volgens Devillé zowel artistieke als organisatorische en strategische voordelen. 'Tijdens de gesprekken die tot de fusie hebben geleid, stelden we vast dat elementen die in de werking van Braakland fundamenteel aanwezig waren zich ook in de kiem bevonden bij de Queeste. Ik denk aan de combinatie van tekst en muziek, het schrijven van nieuw repertoire en dingen in een maatschappelijke context proberen te bedden. Omgekeerd zaten voor de Queeste fundamentele dingen, zoals werken op locatie, uitgaan van interviews en het coachen van jong talent, ook al in de werking van Braakland, maar veel eerder in de marge. De uitwisseling van expertise vergrootte de aantrekkingskracht.'

Dat er ooit een huwelijk van moest komen, stond in de sterren geschreven. Braakland/ZheBilding en de Queeste, allebei opgericht in 1997, waren generatiegenoten. Ze legden tegelijk hun eerste projectdossier voor bij de Vlaamse Gemeenschap. 'De Queeste had als ondertitel voor zijn dossier 'Plan voor een braakland', waardoor bij de commissie verwarring ontstond', blikt Devillé terug. 'Het waren sowieso twee dossiers van nieuwe gezelschappen rond jonge makers, die focussten op de maatschappelijke context en die nieuwe teksten schreven. Aanvankelijk vonden we het niet zo leuk dat we vergeleken werden, maar na een eerste gezamenlijke project - in

Stijn Devillé. © TOM VERBRUGGEN

2009 onderzochten we samen hoe je van mondelinge getuigenissen theater kan maken - leerden we elkaar beter kennen. Vooral tijdens de coproductie 'Angst', het tweede deel van onze crisistrilogie, beseften we hoezeer onze onderbemande teams op elkaar afgestemd waren. Dat was een verademing, nadat we de voorbije 18 jaar constant op ons tandvles hadden gezeten.'

Het nieuwstedelijk wil verhalen vertellen die met twee voeten in de gemeenschap staan, terwijl het toch het bredere plaatje voor ogen houdt.

ALGEMEEN DIRECTEUR
STIJN DEVILLÉ

Hoewel het nieuwstedelijk nog in zijn nuljaar zit, en de huidige theaterprojecten in gang gestoken werden voor de fusie beklonken was, geeft 'Vuur' al vrij goed aan wat we in de toekomst mogen verwachten. Theatermaker Christophe Aussems onderzocht hoe een ramp ingrijpt op een lokale gemeenschap, op basis van persoonlijke getuigenissen over de brand die in 1974 in een slaapzaal van het college van Berkenbos (Heusden-Zolder) 23 jongens de dood injoeg. 'Eigenlijk was het hele land toen in rouw', zegt Devillé, die de traumatische feiten vergelijkt met de impact die het busongeval in Sierre had, in Limburg en ver daarbuiten. 'Het nieuwstedelijk wil verhalen vertellen die met twee voeten in de gemeenschap staan, terwijl het toch het bredere plaatje voor ogen houdt', besluit hij.

'Vuur' gaat op zaterdag 20 juni in première in de mijnsite De Verdieping in Heusden-Zolder. www.nieuwstedelijk.be

ADVERTENTIE

Ontdek het duurzaamheidsverslag 2014 van **Delta Lloyd!**

delta lloyd

Derde duurzaamheidsverslag 2014

Delta Lloyd Life, expert in bescherming

www.tijd.be/service/jaarverslagen

DRS. P

Even uw aandacht graag!
Korte berichtgeving:
Onderzoevende
Is niet meer in beeld —

Wat hier (behalve voor
Ontoelangsstellen) en
larselijk groetend
Worste medegeleed

Drs. P

De zondag overleden tekstschrijver Drs. P heeft zijn eigen rouwbericht geschreven. Het verscheen gisteren in de Volkskrant.

MUZIEK

Dirigent Walter Weller overleden

De Oostenrijkse orkestleider en violist Walter Weller is maandag op zijn 75ste overleden. Hij studeerde viool bij het Philharmonisch Orkest van Wenen. Op zijn 28ste richtte hij het ensemble Quatuor Weller op. In 1966 werd Weller dirigent van het Philharmonisch Orkest van Wenen, en vervolgens van The Liverpool Philharmonic, The London Philharmonic Orchestra en het Nationaal Orkest van Schotland. Van 2007 tot 2012 was hij muzikaal directeur van het Nationaal Orkest van België.

Acteurs die neerkijken op soaps zijn dom, kortzichtig en arrogant

ACTRICE,
LEAH THYS
in Humo

© PHOTO NEWS

FILM

Britse acteur John Hurt lijdt aan alvleesklierkanker

De Britse acteur John Hurt (75) heeft alvleesklierkanker. Dat maakte hij zelf bekend op de openbare omroep BBC. Hij noemt zichzelf optimistisch over zijn genezingskansen. De acteur zegt ook te blijven werken. Hurt werd vorig jaar benoemd tot 'knight' (ridder) in de Orde van het Britse Rijk (OBE). Hij kreeg twee Oscar-nominaties voor zijn rollen in 'The Elephant Man' en 'Midnight Express'. Zijn voorlopig laatste film is 'Tarzan', die volgend jaar uitkomt.